

Uwagi dotyczące procesu wyznaczania lasów o wiodącej funkcji społecznej wokół miasta Katowice

1. Według dokumentów, na podstawie których pracujemy, ograniczenia gospodarki leśnej mają dotyczyć wyłącznie pozyskania drewna – od całkowitego wstrzymania, poprzez dopuszczenie do pozyskania 50% „dojrzałego drzewostanu” (co ten termin oznacza? Miąższość – czego? Liczbę drzew?), po modyfikacje („większość dojrzałego drzewostanu jest pozyskiwana” czyli większość czego?). Tymczasem cięcia (różnego rodzaju) są tylko jednym z elementów gospodarki leśnej, związanej – owszem – z pozyskaniem drewna jako surowca, ale także z realizacją celu hodowlanego – np. uzyskaniem odnowienia o odpowiednim składzie gatunkowym i strukturze przestrzennej. Jest to zarówno element hodowli lasu prowadzonej w warunkach „normalnych”, jak i – może nawet bardziej – przebudowy (nie „odbudowy”) drzewostanów, mającej na celu utrzymanie trwałości formacji leśnej oraz uzyskanie w przyszłości lasów odpornych, dostosowanych do warunków siedliskowych, o zróżnicowanej strukturze. Takie działania prowadzi się nie tylko w lasach „gospodarczych”, ale także w obszarach chronionych, gdzie ochrona czynna realizowana jest metodami gospodarki leśnej.
2. Śląskie lasy, będące przedmiotem prac Zespołu, powstały na terenach zdegradowanych przez przemysł, a zarówno ich obecny zasięg, jak i stan to wynik pracy pokoleń leśników. To prowadzone przez leśników działania, oparte na wiedzy naukowej i praktycznej, doprowadziły do powstania lasów, które od lat służą społeczeństwu regionu. Tak było w przeszłości, tak jest i obecnie. Nikt nie ograniczał ludziom możliwości korzystania – w ramach obowiązującego prawa – z lasów, ale też nikt nie próbował ograniczać leśników w realizacji w nich działań, do których są powołani i przygotowani. Gdyby tak nie było, to obecnie nie byłoby „o co się bić”. Naiwnością jest sądzić, że te, powstałe – dużym wysiłkiem, ale w sposób sztuczny i na zdegradowanych siedliskach – lasy, o uproszczonej z konieczności strukturze wiekowej i gatunkowej, będą obecnie i w przyszłości miały podobną dynamikę rozwoju, jak lasy o charakterze naturalnym. Wymagają one przebudowy, odpowiednio do zmieniających (poprawiających?) się warunków siedliskowych, ale także zgodnie z oczekiwaniami społeczeństwa np. w zakresie ochrony i podnoszenia bioróżnorodności. Do tego jednak potrzebne są działania leśników, w tym także cięcia realizowane odpowiednio do celu, jaki zamierzamy osiągnąć. Dotyczy to także cięć w młodszych i najmłodszych klasach wieku, których głównym celem jest uzyskanie odpowiednich efektów hodowlanych, a nie pozyskanie surowca drzewnego.
3. Las jest układem dynamicznym, w którym stale zachodzą przemiany, niekoniecznie zauważalne dla człowieka. Tymczasem bardzo częstym, o ile nie powszechnym, zjawiskiem jest „fotograficzne widzenie lasu”, polegające na przekonaniu, że zastany w danym momencie stan (widok?) lasu jest trwały i niezmienny. Tymczasem zachodzące zmiany, związane chociażby z wiekiem drzew, niekoniecznie muszą być zgodne z naszymi oczekiwaniami, zwłaszcza w lasach o uproszczonej strukturze. Stosowany coraz powszechniej w obszarach chronionych model ochrony biernej wynika z założonego dla nich celu ochrony, jakim jest obserwacja zachodzących w nich naturalnych procesów. Jednakże nawet w obszarach chronionych stosowany jest także model ochrony czynnej, mający na celu wspomaganie procesów umożliwiających w przyszłości osiągnięcie przez ekosystemy zniekształcone przez człowieka stanu możliwie bliskiego naturalnemu. Nie jest to gorszy, ale inny sposób ochrony, który w

ekosystemach leśnych realizowany jest dostosowanymi do celu i warunków metodami gospodarki leśnej, w tym uzasadnionymi cięciami.

4. W warunkach lasów śląskich model zbliżony do ochrony biernej, polegający głównie (wyłącznie?) na wstrzymaniu cięć, jest odpowiedni dla pewnych fragmentów o charakterze naturalnym, i jest stosowany np. w rezerwatach. W pozostałych lasach powinien być stosowany model czynny, zakładający prowadzenie gospodarki leśnej z modyfikacjami wynikającymi z oczekiwań społecznych. Cięcia, zarówno pod względem rozmiaru jak i formy, należy dostosować do szczegółowo rozpoznanych lokalnych warunków i potrzeb, wynikających z oczekiwań społecznych. Jest to możliwe – leśnictwo dysponuje wiedzą i rozwiązaniami praktycznymi, których odpowiednie zastosowanie powinno stanowić odpowiedź na oczekiwania społeczne związane z lasami regionu.

Katowice, 23.10.2024 r.